

Fotók: IFJ. LŐRINCZ FERENC

A Csiky Gergely Színház rekonstrukciója

Az eredetileg 1911-ben nyári színháznak épült, azóta már műemléki védelem alatt álló színház-épületet több ízben átalakították, bővítették, hogy a mai, állandó társulattal rendelkező, repertoár-színházi működésnek meg tudjon felelni. A 2019 novemberében befejeződött, három évig tartó, 9,5 milliárd Ft-os rekonstrukció során megőrizték mindazt, ami értékes, ugyanakkor jelentős szerkezeti és építészeti bravúrokkal megteremtették a 21. századi, modern színháztársulathoz elengedhetetlen feltételeket.

A magyarországi színháztársulatok egyik legjelentősebb, számtalan színészlegenda karrierjének alapkövéül szolgáló játszóhelye, a kaposvári Csiky Gergely Színház utoljára 1980-ban esett át komolyabb felújításon. A színháztechnológia – akárcsak a konsumer elektronikai eszközök – azóta ugrásszerű fejlődésen ment keresztül, és persze az évtizedek múlásának nyoma a színház minden részére rányomta bélyegét, így 36 év után, 2016 végén újra bezárta kapuit, teljes körű felújításon esett át, hogy három év után, 2019. november közepén újra teljes pompájában nyithasson meg a nagyközönség előtt.

A megyeszékhelyek, nagyvárosok és Budapest kőszínházainak átfogó felújítása örömteli folyamat, jól látszik, hogy egy szép új, korszerű színház újra vonzóvá teszi a színházba járást a környéken élők számára, pezsgővé teszi a város kulturális életét, akár megduplázza a nézőszámot.

A színházaknak otthont adó épületek műemléki felújítása a múltat a jelennel összekapcsoló,

felelősségteljes feladat, de a technológiák megtervezése, kiválasztása, beépítése talán még a rekonstrukciónál is összetettebb probléma, hiszen a technikai fejlődés szempontjából rohanó jelenben kell egyensúlyt találnunk a ma biztonsága és a jövő elvárásai között.

Fazekas Tamás

Zaj Rendszerház Kft.

A színházfelújítás története, koncepciója

A kaposvári Csiky Gergely Színház legutóbbi felújítása először 2002 nyarán, Babarczy László igazgatása alatt került szóba, ekkor a tervezők egy állapotfelmérést készítettek a színházépületről. Ezután eltelt négy év, ezalatt a színház-rekonstrukció háttérbe került, majd ezek után 2006-ban az Arker tervezőiroda kapott felkérést a színház tervezési feladatainak elvégzésére, és elkészítette a felmérést. A vezető tervező ekkor L. Balogh Krisztina volt. Ebben az időszakban kezdtük a kollégákkal összeállítani a színháztechnikai eszköz-igényeinket. A tervezési munkák Znamenák István igazgatása alatt is folytatódtak. A 2006 és 2008 közötti egyeztetésekben a kaposvári színház egykori meghatározó díszlettervezőjeként Szegő György is tevékenyen részt vállalt.

Mint a színház akkori műszaki vezetője, az én vezetésemmel kezdődött a technikai eszközlísták

Madártávlati képen az új és régi épület egysége

► összeállítása. Az audiovizuális technika eszközlisztáját az akkor hangtechnika-tárvezetőként dolgozó Zságer-Varga Ákos, majd, miután tárvezetőváltás történt, Kele György hangtárvezető dolgozta ki. A hatásvilágítási rendszer és eszközlista összeállításában, kidolgozásában Memlaur Imre fővilágosító, illetve Nagy Péter világosító állt a szakélére. A csapathoz tartozott még Kovács Dániel rendszergazda, ő az informatikai hálózat felelőse lett. A színpadtechnikai eszközök, berendezések igénylistáját, mint műszaki vezető, magam állítottam össze. Ezenfelül rám hárultak az épülettel kapcsolatos egyeztetések, megbeszélések a szak-

tervezőkkel, természetesen a mindenkori igazgatóval és művészeti igazgatóval együtt.

2008-ban Schwajda György lett a kaposvári színház igazgatója, azzal a nem titkolt céllal, hogy egy olyan szakember vezesse le a kaposvári színház felújítását, aki igazgatóként több vidéki színház rekonstrukciójában, valamint a Nemzeti Színház felépítésében is részt vett. Igazgatása alatt felgyorsult a színház tervezése, elkészült egy új rekonstrukciós terv, valamint a technikai berendezések pontosítása, konkrét meghatározása. Ebben az időszakban többször is ellátogattunk a Nemzeti Színházba, ahol az ottani technikával

ismerkedtünk, illetve a vendéjátékok alkalmával azokat használatban is megtapasztaltuk. Schwajda György igazgató úr azonban 2010 áprilisában elhunyt.

Ezzel a tragédiával a Csiky Gergely Színház rekonstrukciója, sajnos immáron másodszer, ismét lelassult, kissé háttérbe szorult. 2010. szeptember és 2016. július között Rátóti Zoltán igazgatta a színházat. Ez idő alatt tovább folyt a színház-rekonstrukció, a tervek átdolgozása, egyeztetések a tervezőkkel, majd 2016-tól a generálkivitelezővel. Az engedélyezési és kiviteli tervek mellett ekkor készült el egészében a színháztechnikai berendezések, eszközök felsorolása, ami része volt az épület generálkivitelezési programjának. 2016 szeptemberétől Dr. Fülöp Péter lett a színház ügyvezető igazgatója. A terveken módosítások történtek, de igazgatása alatt kezdődött el, majd fejeződött be a kaposvári Csiky Gergely Színház rekonstrukciója. A kiírt közbeszerzési pályázaton a ZÁÉV Zrt. nyerte el a generálkivitelezést. A generáltervezésre az Arker Stúdió kapott megbízást, Halas Iván vezető tervező vezetésével.

A ZÁÉV a színháztechnikai berendezések tervezésével az alábbi alvállalkozó cégeket bízta meg:

- színpadtechnikai eszközök beszállítása, tervezése, kivitelezése: Bosch Rexroth Kft.
- hatásvilágítási eszközök beszállítása, tervezése, kivitelezése: Zaj Rendszerház Kft.
- adiovizuális eszközök beszállítása, tervezése, kivitelezése: Animatív Kft.

A Kamaraszínház nézőtere

A helyreállított nézőtér

Az épület belső kialakítása, illetve a színház-technikai tervezés koncepciója az alábbiakban fogalmazható meg:

Az 1970-es évektől a kaposvári színház műsorpolitikájára folyamatosan jellemző volt, hogy a színházban kialakított játszóhelyeken naponta több foglalkozás is volt, ezenkívül az előadások is váltakoztak. Ez azt jelentette, hogy a színpadon délelőtt próba, délután gyerek- vagy ifjúsági előadás, este pedig felnőtt előadások voltak.

Ezek a váltások komoly munkaterv-egyeztetéseket, rövid idő alatti díszlet- és egyéb technikai átállásokat igényeltek, amelyekkel esetenként nagyon nehezen sikerült megbirkóznunk.

Célunk volt az épületben olyan – előadásra is alkalmas – próbatermek kialakítása, melyek mérete legalább akkora, mint a főszínpad színpadnyílása, illetve mélysége. Lehetőség legyen a próbákat úgy tartani, hogy a díszlet- és bútorjelzéseket legalább alapterületi méretekben méretarányosan tudjuk jelölni bármelyik teremben, amelyben próbafolyamatok zajlanak.

Az épületben lévő játszóhelyek könnyen megközelíthetők legyenek, minden játszóhelynek legyen önálló kiszolgálási, raktározási lehetősége (öltözők, fodrászat, kellék-bútor, hang, fény és tárolási lehetőségek).

Lehetőleg közvetlen kapcsolat legyen a színpadok és raktárak között a nagyméretű, nehéz díszletek, berendezések könnyebb mozgatása és tárolása érdekében, ezzel is könnyítve a díszletváltásokat.

A próbaterem stúdiószínházként is működhet

A színpadtechnikai berendezések, eszközök összeállításánál az egyik, talán legfontosabb szempont számomra az volt, hogy a próbákról, előadásokról a technikai váltásokat, átállásokat könnyebbé, illetve gyorsabbá tudjuk tenni, csökkentsük az átállásoknál a – főleg a díszletezőknél jelentkező – komoly fizikai igénybevételt. A technológia kiírásában az volt a célom, hogy minden esetben olyan színpadtechnikai berendezések beszállítása, tervezése, beszerelése történjen meg, amelyek a legnagyobb mobilitást tudják biztosítani az előadások lebonyolításában. A hatásvilágítás és az audiovizuális technika pedig megfeleljen a mai kor követelményeinek, ki tudja szolgálni azokat az igényeket, melyeket a mai színház elvár.

A színpadtechnikai terveink kiírásában olyan számítógéppel vezérelt rendszer beszerelése volt a cél, amely az előadások lebonyolításában a legnagyobb biztonságot és mobilitást tudja nyújtani.

Ennek függvényében az alábbi színpadtechnikai programot állítottam össze:

Nagyszínpad felsőgépészet:

- ▶ gépi mozgatású díszlethúzó, illetve kordinahúzó, szinkronvezérléssel
- ▶ előfüggöny mögött gépi mozgatású világításhíd szinkronvezérléssel
- ▶ 2 db gépi mozgatású világítástartó szinkronvezérléssel

- ▶ gépi mozgatású felső színpadnyílás-szűkítő panel létesítése
- ▶ gépi mozgatású oldal-, illetve hátsó panorámatartók szinkronvezérléssel
- ▶ gépi mozgatású előfüggönyök (bayreuthi, felhő)
- ▶ előszínpad fölé ponthúzó, világítástartó, szinkronvezérléssel
- ▶ hangfaltartók beszerelése
- ▶ nézőtéri csillár gépi mozgatása
- ▶ hátsó színpadi karzat – raktárajtó szélességében telepített – két oldalra felnyíló híd, kézi mozgatással

Nagyszínpad alsógépészet:

- ▶ gépi mozgatású dobforgószínpad beépítése
- ▶ forgószínpadba épített süllyedők szinkronvezérléssel
- ▶ felülről telepíthető személyszüllesztők, amelyeket 12 ponton lehet elhelyezni a fogószínpad területén
- ▶ gépi mozgatású zenekariárok-fedlapok beépítése, szinkronvezérléssel
- ▶ gépi mozgatású díszlettároló telepítése a hátsó színpadba süllyesztve

Kamaraszínház felsógépészet:

- ▶ gépi mozgatású díszlethúzó telepítése, szinkronvezérléssel
- ▶ gépi mozgatású, áttelepíthető előfüggöny beszerelése
- ▶ raktárajtó szélességében a karzatra telepített, két oldalra felnyíló híd, kézi mozgatással

Kamaraszínház alsógépészet:

- ▶ gépi mozgatású, gördíthető forgószínpad telepítése,
- ▶ mobil kihúzható nézőtér telepítése

2006-tól folyamatosan kapcsolatban álltam a tervezőkkel, tanácsokkal láttam el őket a színháztechnológia, illetve a belső terek kialakításának tervezése során, majd, amikor szakági tervezésekre került a sor, a színpadtechnika, a hatásvilágítás és az AV technikai tervezővel szintén rendszeres egyeztetéseket tartottunk, kaposvári, illetve budapesti találkozásokkal.

A színház tervezésével és kivitelezésével heti rendszerességgel generálkivitelezői kooperációkat tartottunk, melyeken kollégáimmal együtt részt vettem, és a színház érdekeit maximálisan képviselve végeztem munkámat, ami olykor vitákkal is járt.

A kivitelezés folyamán az én terveim voltak az alapjai a színpadi tornyok gyártásának, a vezérlőhelyiségek berendezéseinek, és terveim alapján gyártották a nézőtéri, illetve az új technikai páholyok hatásvilágítás-tartó szerkezeteit. A kivitelezés folyamán a napi döntések meghozatala, a terveken szükséges módosítások végrehajtása

szintén a feladataim közé tartozott, ezekről mindig beszámoltam a színház vezetésének. 2018 januárjában a színházi csapat munkájába bekapcsolódott Morvai Lehel, aki az épületüzemeltetés vezetője, majd 2019-től Kehi Rihárd, aki a videotechnikai tár vezetője lett.

A rekonstrukció majdnem napra pontosan három évig tartott, 2019. november 11-én nyílt meg a felújított kaposvári Csiky Gergely Színház. A nyitó előadás Csiky Gergely Buborékok című műve volt, Vidnyánszky Attila rendezésében és Székely László díszletterével.

Úgy véljük, Kaposváron az ország egyik legmodernebb színháza épült meg, mind üzemeltetés, mind színháztechnikai területen, ami azoknak a kivitelezőknek is köszönhető, akik a technikát tervezték, kivitelezték, és a legnagyobb rugalmassággal kezelték a felmerülő problémákat.

Szalai József

szenikái és műszaki igazgató

Fotó: TILAIN CSABA – CSIKY GERGELY SZÍNHÁZ

Esti díszkivilágításban